

Analyse Sectie 1

Liza Voetman, november 2020

Bron 1: [Operationalisering 'Brabant Maakt Het'](#)
 – [inclusief uitwerking proeftuin internationalisering](#) (2019), opgesteld door projectleiders van Kunstloc Brabant en de leden van hun werkgroepen met Jenneke Harings als projectleider.

Mobiliteit	Aanraking	Artistiek productieklimaat
<p>Kunstloc (2019) maakt in het genoemde document duidelijk dat internationaal 'handelen' tweeledig plaatsvindt:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Hier, en 2. Daar, wat doorgaat als het (inter)nationale discours. 'Daar' wordt in dit document als landgrens gemarkeerd <p>Internationalisering betekent hier dus een beweging van binnen-naar buiten en andersom¹. Het is dus niet de passage van een grens, maar draagt aan de beweging [handeling] bij. Deze beweging [lees: mobiel zijn] wordt verhaald als waarde voor:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. nieuwe invloeden, 2. nieuwe kennis en 3. nieuwe beelden die innovatie en creatieve ontwikkeling stimuleren (zie: kolom 2) en daarmee ook bijdragen aan ondernemerschap in de kunst (zie: kolom 3). 	<p>Internationalisering wordt bekleed als een punt van aandacht in het regioprofiel, uitgaande van uitwisseling en samenwerking bijdragend aan een sterke cultuursector. Met 'internationaal handelen' kan een groei worden bereikt door onder andere in te zetten op 'de' internationalisering van de Brabantse sector: waarmee het handelen van regionale en lokale makers/instellingen alsmede het handelen op (inter)nationaal niveau wordt bedoeld.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Doelstelling van uitwisseling betreft het zichtbaar maken van de regio: <i>door Brabant op de kaart te zetten</i> <p>Omdat de wereld "het speelveld is geworden" (2019:24) ontstaat door het passeren van grenzen via makers overwegend kennisdeling. Die deling wordt in de handen van AIR's gelegd, die middels hun netwerken kunnen faciliteren en versterken in deze deling. Deze uitwisseling gaat zoals gezegd twee kanten op: door buitenlandse makers naar binnen te halen, en binnenlandse makers naar buiten te brengen om ook het maatschappelijke belang van de AIR</p>	<p>Zoals geconstateerd ontbreekt er een gedeelde waarde achter het internationale opereren van de sector in Brabant, waar het wel wordt bekleed als een gezamenlijke drager voor groei om de sector te versterken. De Proeftuin Internationalisering biedt een "stip aan de horizon" (2019:23) in de vorming van het internationale (cultuur)beleid, maar uitwisseling voor versterking van de sector leest eerder als doel, dan als intrinsiek-inhoudelijke waarde vanuit onderzoek. Het komt neer op het zichtbaar maken van cultuur en de regio <i>an sich</i>. De stip aan de horizon vormen in en door AIR's, is als een vehikel om Brabant op de kaart te zetten. De waarde zichtbaarheid is hier in het begrip gelegen, maar ondanks dat veel makers al internationaal blijken te werken, aldus het document (2019), blijven de onderliggende waarden aan zichtbaarheid en het bestaansrecht van de sector, diffuus.</p> <p>Nu de beoogde leermomenten uit de Proeftuin in 2021 niet kunnen worden geanalyseerd, kunnen zij</p>

¹ Zie schets 1, in: Post 2 op de website van AIR platform Brabant → Research → Internationalisering

	<p>zelf te onderzoeken (zie: kolom 1). De maatschappelijke waarde van internationalisering in en voor AIR's gaat uit van het overbruggen van culturen. Meer algemeen gaat het begrip uit van het betrekken van inwoners in Brabant met een internationale achtergrond bij het culturele aanbod, en andersom. Beiden gaan uit van nieuw, 'ander' aanbod dat door internationalisering wordt gewaarborgd: (culturele) groepen ontmoeten elkaar dus door de inzet internationalisering.</p> <p>2. Doelstelling van kennisdeling gaat uit van het overbruggen en kennismaken met culturen en het onderzoeken van het maatschappelijke belang van de residentie</p>	<p>niet worden vertaald naar het beleid dat op 1 januari 2025 een "zeer internationaal werkende culturele sector in Brabant [zou betekenen]. Brabant staat dan, mede mogelijk gemaakt door kunst en cultuur, op de kaart als regio waar het vestigingsklimaat goed is, waar het goed toeven is als toerist en waar alle inwoners met plezier gebruikmaken van internationale kunst en cultuur" (2019:28). Een grote ambitie, waarin twee elementen opvallen:</p> <p>1). Alle inwoners, en 2). De economische waarde die in het internationaliseringsbegrip door artistieke spelers wordt bekleed: een bijdrage tot regionale 'Brabantse trots'.</p> <p>Internationalisering moet in deze dus breed toegankelijk zijn en economisch kapitaal vergaren. Wat de intrinsiek-inhoudelijke waarde van kennisdeling, ontmoeting en uitwisseling werkelijk betekent, blijft voor mij onduidelijk, maar in een bijzin wordt 'inclusiviteit' hier al wel benoemd als uitgangspunt dat met/aan internationale AIR's kan worden verbonden. Dit vraagt om nader onderzoek.</p>
--	--	--

Uitgaande van bovenstaande wordt zichtbaar dat in het denken over de waarden gelegen in het internationaliseringsbegrip een onderscheid voelbaar wordt tussen economische waarde via symbolisch kapitaal en de intrinsiek-inhoudelijke waarde van 'uitwisseling'. Bijkomende vraag is of de waarden ontmoeting, publieksvergroting en kennisdeling in Brabant iets anders dan in de Randstad of op Rijksniveau betekenen, en wat deze omvangrijke begrippen eigenlijk impliceren voor meer menselijke, intrinsieke waarden.

Bron 2: *Jaarverslag Mondriaan Fonds 2019*

<p>Een blik in het jaarrapport van het Mondriaan Fonds toont ontwikkelingen in 2019 in ‘andere omgevingen’ door nieuwe contacten, netwerken en markten te verkennen en op te bouwen. Een voorbeeld van de versterking van Nederlands’ internationale positie middels het inzetten op internationalisering, wordt o.a. verbeeld vanuit het voorbeeld van kunstenaar Joep van Lieshout, van wie er “[...] zes zeecontainers naar Amerika [voeren] [...] En uit de haven ging een rij vrachtwagens recht door New York”, aldus Van Lieshout in het verslag (2019:117). In die verplaatsing en praktisch dus de transport en productie van werken, werd de kunstenaar door het fonds ondersteunt om zijn ‘internationale positie in Amerika’ te wortelen.</p>	<p>Clare Molloy, die ook werd ondersteund - en wel onder ‘Internationaal bezoekersprogramma’ -, werkt als <i>curatorial fellow</i> bij de Gropius Bau in Berlijn als onafhankelijk curator en auteur. Zij bezocht door de ondersteuning Nederlandse kunstenaars/instellingen: omdat er “overall [...] omschakelingen [spelen] naar grotere maatschappelijke verwevenheid, met vragen rond nationaliteit, de constructie van grenzen, [en] de fragiliteit van natuur” (2019:119), waarin de eerder benoemde intrinsieke, meer humane waarde van het begrip nauwkeuriger wordt gedefinieerd. Denkend aan haar woorden zouden we zonder internationalisering vraagstukken van deze tijd wellicht niet aan kunnen. Ook dit vraagt om nader onderzoek.</p>	
--	--	--

Bron 3: [Kamerbrief Beleidskader Internationaal](#)

[Cultuurbeleid 2020 - 2021](#) ofwel het gezamenlijke beleid van de ministers van Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking en van OCW, die het ICB voor de komende periode presenteert. Waar ik in de introductie van dit onderzoek al toeschreef naar de notie van een wederzijdse betrokkenheid en interesse gesteund op het ‘Hoe’ van een gedraging tot- en met elkaar, leunt ook deze Kamerbrief sterk op bilateraliteit: tweezijdigheid, ofwel: wederzijds bindend.

In het vorige [Beleidskader internationaal cultuurbeleid 2017-2020](#) werd internationalisering in de kunst al als waarde gezien voor het voeden van nieuwe invloeden, kennis en beelden.

“Internationalisering en wederzijdse culturele uitwisseling in het buitenland én in Nederland zijn nodig voor een frisse wind”, aldus de nota (2016). Door globalisering en digitalisering is het culturele speelveld vergroot en veranderd en de vraag is Hoé we beleven en bekijken in beweging door deze vervagende grenzen. De ‘grenzeloze cultuur’ waarin we leven vindt dus zowel on- als offline plaats en plaatst het internationaliseringsbegrip in een breder raamwerk dan de concrete passage van een grens.

De wereld als digitale ontmoetingsplek betekent snelle ontwikkelingen en overdracht op globaal niveau, hetgeen bijdraagt aan het van elkaar leren over relevante vraagstukken uit de tijd.

Bilateraliteit als internationaliseringswaarde verhaalt wederom, in lijn met de zichtbare Brabantse waarden, inspiratie, kennisvergroting en aanvullend toegang tot kunst- en cultuur op ‘hoog niveau’, waarin een concurrentiepositie voelbaar wordt: het willen meedingen naar een ‘hoge top’. Het grotere publiek dat voor het werk als resultaat van internationalisering wordt gevonden, is ook hier een bijkomend aspect van internationalisering als proces in de kunstwereld.

Deze drie waarden onderliggend aan bilateraliteit worden ingekleurd als ‘soft power’ die cultuur onderscheidend maakt in onze hedendaagse economie. *Soft power* versterkt voor een land diens vermogen om ‘vrienden te maken en invloed uit te oefenen’, in een speelveld als *global village* waarin internationalisering een positieve bijdrage levert door debat tussen/met contacten alsmede ook conflicten te veroorzaken. In andere woorden: internationalisering als ‘inspiratie’, zorgt voor een noodzakelijk gesprek dat conflict en botsing niet schuwt, maar omarmt, het inzet als basis voor debat.

Net zoals [de recente Kamerbrief](#) benaderde het eerdere document internationalisering dus al als sociaal paradigma waarin cultuur niet enkel kan verbinden, maar ook noodzakelijke fricties kan veroorzaken, **uitgaande van artistieke vrijheden en het hebben van vrijheid überhaupt**: en het centraliseren van die vraag. Ook [DutchCulture](#) (n.d.) gelooft dat internationale, culturele samenwerking een sturende kracht vormt in artistieke ontwikkeling, om de samenleving te verrijken

In het Beleidskader wordt de hedendaagse hechting [lees: vóór Covid-19] aan de eigen leefomgeving benadrukt als profilering van het culturele karakter van de regio, waar zij Leeuwarden Europese Culturele Hoofdstad 2018 als voorbeeld geven **van een dialoog tussen een regionale en (inter)nationale inbedding**. Ook hier komt terug dat in grote maatschappelijke vraagstukken, zoals duurzaamheid en mensenrecht, cultuur zowel een regionale als nationale betekenis kent.

Tijdens het lezen wordt de dialoog tussen internationale en regionale betekenis van kunst een nieuw vraagstuk. Inbedding van cultuur gaat niet enkel over internationalisering, maar ook en misschien vooral over regionalisering, of: lokalisering (waarin mogelijk een toekomstvraag schuilt), **waar AIR’s an sich een grote rol spelen in een mondiale én lokale context**. Waar AIR’s op internationaal niveau getuigen van een (tijdig) engagement met een nieuwe context (plek), zie boven, zijn zij als plekken diep ingeburgerd in het lokale: denk aan de straat, de stad (of: regio) en het publiek (kortom, een lokale infrastructuur).

	<p>uitgaande van wederkerigheid, inclusiviteit en duurzaamheid.</p> <p>Belangrijk op te merken is dat de Kamerbrief het beeld van Nederland als ‘open’ en ‘creatief’ land schetst dat door internationalisering wordt gewaarborgd. Nederland als open land streeft naar een ‘vrije culturele ruimte’ die onconventionele aanpakken omarmt. Een definitie daarvan ontbreekt, maar internationalisering wordt duidelijk toegeschreven vanuit een focus op duurzaamheid, sociale inclusie, gezondheidszorg, verstedelijking en vergrijzing.</p> <p>Nu internationalisering een ‘hedendaagse regel’ is geworden (het ‘is’: een realiteit), wordt ingezet op relaties die een noodzakelijke groei van perceptie, welvaart en welzijn stimuleren. Ook in landen waarmee de relatie complex is zorgt internationalisering bij uitstek voor wederzijds begrip en vertrouwen, en het laat ons kennismaken met een gedeelde geschiedenis, waarden en vrijheden; welke hierdoor groter (inclusiever) worden.</p> <p>Bijkomstig resultaat van een focus op intrinsiek-inhoudelijke uitwisseling is ook hier de grotere economische waarde van kunst en cultuur in Nederland. In lijn met de nieuwe ‘NL branding’ wil Nederland open en inclusief zijn, waar het internationaliseringsbegrip een grote rol in branding lijkt te spelen.</p>	
--	--	--